

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

ISBN 978-617-8430-05-4

© НУ «Одеська юридична академія, 2024
© Автори статей, 2024

Сушко Анатолій Іванович, Прохоренко Аліна Марленівна ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В РАМКАХ ДЕМОКРАТИЧНОГО ТРАНЗИТУ	764
Акімов Андрій Володимирович СУЧАСНИЙ СТАН НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОБІЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	766
Барасій Віта Юрївна СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК СЕРЕДОВИЩЕ ФОРМУВАННЯ МЕДІАКРАТІЇ	768
Білий Веніамін Сергійович ПОЛІТИКА ТА МАСМЕДІА: ВІД «ГАЛАКТИКИ ГУТЕНБЕРГА» ДО МЕДІАТИЗАЦІЇ ДЕБАТІВ.....	771
Возненко Леонід Валерійович ПРОБЛЕМИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ	773
Гевелюк Діана Андріївна SOFT POWER ЯК ІНСТРУМЕНТ ІМІДЖУ ДЕРЖАВ.....	774
Железков Андрій Іванович ТЕРОРИЗМ ЯК ЗАГРОЗА СВІТОВИХ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ	776
Капсамун Олег Георгійович ГІБРИДНА ВІЙНА ЯК ВИКЛИК СУЧАСНОСТІ.....	778
Лисянський Павло Леонідович ЦИВІЛЬНИЙ МІЛІТАРИЗМ РФ ЯК ЗАГРОЗА ВИНИКНЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ КОНФЛІКТІВ У КРАЇНАХ СХІДНОЇ ЄВРОПИ	780
Онищенко Олександр Олексійович ТЕХНОЛОГІЯ «БЛОКЧЕЙН» ЯК ВАЖЛИВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ	782
Римар Богдан Анатолійович СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР ЛЕГІТИМНОСТІ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	784
Саліхов Артем Романович АКСІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ У ВІЙСЬКОВИЙ ТА ПОСТВІЙСЬКОВИЙ ЧАС	786
Фартушний Дмитро Сергійович ЕЛЕКТОРАЛЬНИЙ ВИБІР: ДЕМОКРАТІЯ ЧЕРЕЗ КОМУНІКАЦІЮ	788
Чігидін Валерій Вікторович ПАРТІЙНА КОНКУРЕНЦІЯ ЩОДО ПОЛІТИЧНОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА ЯК ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОРІЄНТИР РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	790
Ястребова Віра Андріївна ІНСПІРОВАНО-ЗОВНІШНІЙ СЕПАРАТИЗМ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТВОРЕННЯ КВАЗІДЕРЖАВНИХ УТВОРЕНЬ В КРАЇНАХ ПОСТРАДЯНСЬКОГО ПРОСТОРУ	792

СЕКЦІЯ 20. СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Ярова Ліліана Вікторівна СТАН СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	795
Яковлев Денис Вікторович РОЛЬ СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ У СОЦІАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЯХ	798
Вітовщик Тетяна Сергіївна, Байрук Оксана Ігорівна СТРУКТУРА СПОЖИВЧОГО КОШИКА ЯК ВИХІДНА ТОЧКА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ СТАНДАРТІВ УКРАЇНИ	800
Каретна Ольга Олександрівна ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ СОЦІАЛЬНОЇ СТРАТИФІКАЦІЇ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА.....	804
Прохоренко Євгенія Яківна КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ КАТЕГОРІЇ «ВІКОВА НЕРІВНІСТЬ»: СОЦІОЛОГІЧНИЙ ПОГЛЯД	806
Шмаленко Юлія Іванівна ТОКСИЧНІСТЬ У ПОЛІТИЧНОМУ МЕДІАПРОСТОРІ	808
Яковлева Лілія Іванівна ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ЯК ЧИННИК ЛЕГІТИМНОСТІ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	811
Яценко Микола Анатолійович МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КІЛЬКІСНИХ ТА ЯКІСНИХ МЕТОДІВ У НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКІЙ РОБОТІ СТУДЕНТА.....	813
Сафронова Ганна Володимирівна ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ У КОНТЕКСТІ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ПРОТЯГОМ ЖИТТЯ.....	816

2. Богдан О. Що варто знати про соціологію та соціальні дослідження? : посіб.-довід. для громад. активістів та всіх зацікавлених / консультант-рец. В. Паніотто. Київ : Дух і Літера, 2015. 380 с. : іл.

Ключові слова: кількісні методи дослідження, якісні методи дослідження, науково-дослідницька робота, опитування, інтерв'ю, спостереження, експеримент.

Keywords: quantitative research methods, qualitative research methods, scientific-research work, survey, interview, observation, experiment.

Сафронова Ганна Володимирівна

*Донецький державний університет внутрішніх справ (м. Кривий Ріг),
викладач кафедри загально-правових та соціально-гуманітарних дисциплін*

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ У КОНТЕКСТІ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ПРОТЯГОМ ЖИТТЯ

Актуальними завданнями залишаються збереження і поширення кращих традицій національної системи освіти, забезпечення доступності здобуття якісної освіти для всіх громадян та входження вітчизняної системи освіти в освітній і науковий простір Європи. Теоретико-методологічні проблеми правових відносин у галузі освіти, психолого-педагогічні питання і мотивація дотримання норм законодавства на виконавчому та особистісному рівнях кожним суб'єктом правових відносин потребують уважного вивчення і прийняття відповідних рішень. Стан справ у галузі освіти, темпи та глибина перетворень не задовольняють потреби суспільства. Удосконалення системи освіти та підвищення якості професійної підготовки фахівців в Україні – визначальна соціокультурна проблема, вирішення якої полягає в приведенні освіти у відповідність до нових соціально-економічних вимог, визначенні пріоритетних напрямів освітньої політики, стратегії і тактики дій відповідно до потреб суспільства і ресурсів держави, створенні освітянських програм, необхідних для послідовного економічного і соціального розвитку суспільства, а також індивідуального культурного самовираження особистості в суспільстві. Нові умови суспільного розвитку потребують змін у підготовці до реалізації можливостей професійної діяльності спеціалістів, підвищують вимоги до якості освіти, її інформатизації, професійної підготовки та управління якістю навчальних програм, методики викладання і діагностики професійних якостей спеціалістів усіх категорій, технічних засобів передачі інформації. Освіта і наука є підвалинами людського розвитку та прогресу суспільства, які забезпечують індивідуальний розвиток особистості, майбутнього фахівця, творять інтелектуальний, духовний та виробничий потенціал суспільства. Освіта – це стратегічний ресурс соціально-економічного і культурного розвитку суспільства, поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету і конкурентоспроможності держави на міжнародній арені. В Україні здійснюються кроки щодо забезпечення прискореного, випереджального інноваційного розвитку освіти, а також створюються умови для самоствердження та самореалізації особистості протягом життя. Систему концептуальних ідей і поглядів на стратегію та основні напрями розвитку освіти визначає Концепція розвитку освіти в Україні.

Мета дослідження: розглянути концепцію безперервної освіти (або освіти упродовж усього життя) в контексті стратегічного ресурсу соціально-економічного і культурного розвитку суспільства, поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету і конкурентоспроможності держави на міжнародній арені. Аналіз публікацій проблеми: успішний розвиток економіки і вирішення соціальних проблем (зниження безробіття і рівня бідності) значною мірою залежить, від того, наскільки професійна освіта, що здобувається, відповідає сучасним потребам ринку праці. Практика розвинених, і трансформаційних країн пока-

зує, що питання фінансування системи професійної освіти, забезпечення її високої якості і відповідності потребам ринку праці не можуть бути вирішені без тісної взаємодії держави і бізнесу. Які форми партнерства пропонує міжнародний і вітчизняний досвід? Які передумови необхідні для того, щоб це партнерство ефективно вирішувало поставлені перед ним завдання? Як розвиток партнерських відносин впливає на роль держави в розвитку сфери освіти? Як можна стимулювати розвиток партнерства бізнесу і держави у сфері освіти в Україні? Обговоренню цих проблем присвячена дана праця. Творча дискусія ще не завершена. Ми запрошуємо всіх зацікавлених висловити неупереджені думки, які відповідають цьому гучному виклику сьогодення.

Динамізм суспільного життя, оновлення технічного базису призвели до зміни ролі і місця людини у суспільно – відновлюваному процесі. Донедавна пильна увага приділялася питанням ефективного використання робочої сили. Теоретична концепція неоекономіки привернула увагу спільноти до проблеми створення якісно нової робочої сили у вигляді інноваційного людського капіталу. Згідно теорії людського капіталу пояснюється вплив освіти на економічне зростання, статево – вікові відмінності в оплаті праці, економічна нерівність, що передається з покоління до покоління. Натомість, згідно теорії фільтра, найбільш дослідженої А. Бергом, яка виступає інструментом сортування людей за рівнем їхніх здібностей, більш висока продуктивність, у теорії фільтра, пов'язується не з отриманням працівниками освіти, а з їхніми особистими здібностями, завдяки яким людина може отримати більш якісну освіту. У теорії фільтра освіта виступає для суспільства сигналом щодо здібностей її носія.

Хоча аргументи теорії фільтра недостатньо переконливі, ця теорія примушує з більшою обережністю ставитися до висновків і рекомендацій, що надаються теорією людського капіталу. На мій погляд, ці теоретичні концепції варто розглядати не стільки як протилежні та суперечливі, скільки як взаємодоповнюючі підходи: теорія фільтра зосереджена на людині та працівникові як на суб'єкті попиту на ринку праці, а у теорії людського капіталу суб'єктивні характеристики особистості представлені з точки зору пропозиції на ринку праці. Одночасно кожна з цих теорій не применшує ролі освіти для підвищення конкурентоспроможності людини на ринку праці або людського капіталу на усіх рівнях його формування.

Розвиток освітянської сфери потребує виваженої державної інвестиційної політики. На сьогодні проблема реформування системи освіти виходить на перший план, пропонується безліч механізмів вирішення проблем функціонування освітянської галузі та підвищення якості освіти. Оскільки освіта виступає одночасно як суспільне, так і приватне благо, необхідно здійснити оптимізацію структури видатків на освіту за суб'єктами цього ринку, тобто визначити обсяги державного фінансування за рахунок населення. Ці норми мають бути науково обґрунтованими та законодавчо встановленими.

Вища школа в Україні насамперед зорієнтована на задоволення освітніх потреб особистості, відновлення національних освітніх традицій і примноження досвіду, відтворення інтелектуального духовного потенціалу нації, виходу вітчизняної науки, техніки і культури на світовий рівень, становлення державності та демократії в суспільстві, забезпечення ринку праці висококваліфікованими фахівцями. Ядром необхідного процесу змін у цій системі в Україні має стати, насамперед, залучення підприємств до освіти.

Сучасний роботодавець зацікавлений у такому працівникові, який, насамперед, уміє думати самостійно й вирішувати різноманітні проблеми; має критичне й творче мислення, володіє багатим словниковим запасом. Крім того, конкурентоспроможний фахівець повинен мати певні особистісні якості, зокрема:

- адаптаційну гнучкість в мінливих життєвих ситуаціях, самостійність у здобутті знань, застосуванні їх на практиці для вирішення різноманітних проблем;
- критичне мислення, уміння побачити виникаючі в реальному світі проблеми й пошук шляхів раціонального їхнього вирішення, використовуючи сучасні технології;
- свідомлення, де і яким чином придбані ним знання можуть бути застосовані в навколишній дійсності;

- здатність до генерування нових ідей, творчість мислення;
- грамотність у роботі з інформацією;
- комунікабельність, контактність в різних соціальних групах, уміння працювати спільно в різних областях, запобігаючи конфліктним ситуаціям або вміло виходити з них;
- розвиток моральності, інтелекту, культурного рівня.

Все вищезазначене вимагає вдосконалення змістовної частини освітнього процесу на принципах випереджувальної освіти, яка спрямована на формування у фахівців готовності до отримання нових універсальних знань, що є предметом подальших досліджень.

Безперервна освіта і контексті завдань людського розвитку та економічного відродження України У сучасному світі знання, інформація стрімко поповнюється, способи виробництва і взагалі спосіб життя змінюються дуже швидко. Традиційна базова формальна освіта, яка здобувається на початку життя, тепер уже в принципі не може забезпечити людину на все життя знаннями, вміннями, навичками та Якостями, що будуть необхідні їй для ефективного виконання соціальних функцій. Прийнята практично всіма розвинутими країнами концепція безперервної освіти (або освіти упродовж усього життя) висуває на визначальні позиції в основних напрямках соціально-економічного розвитку сучасного світу освіту дорослих.

У відповідності до концепції безперервної освіти (або освіти упродовж усього життя) перманентний процес набуття знань, навичок, досвіду, життєвої мудрості людиною не закінчується у молодому віці з отриманням диплому про освіту, а триває протягом всього свідомого життя. Схеми сучасної системи безперервної освіти в Україні та характеристики основних її етапів наведено в роботі “Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки” [2, с. 106]. Лише зазначимо, первинною називається освіта та професійна підготовка, яку людина здобуває до виходу на ринок праці. Освіта та професійна підготовка, що здобувається вже після початку трудового життя, узагальнено називається освітою дорослих. Межа між цими двома складовими визначається саме початком трудової діяльності, а не віком людини і не тривалістю навчання.

Підвищення ефективності вищої освіти – визначальний чинник зростання соціально-економічного потенціалу держави. При цьому слід зауважити, що Болонський процес є важливим механізмом узгодження, взаєморозуміння, оптимізації відносин між країнами та їх освітніми системами. Нам треба відверто, критично і конструктивно обговорити недоліки, проблеми, що мають місце у вищій школі, і вже з європейських позицій, як країни – учасниці Болонського процесу, визначити конкретні етапи та шляхи розвитку вищої освіти України.

Список використаних джерел

1. Грішнова О. А. Людський розвиток : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2006. 308 с.
2. Грішнова О. А. Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки. Київ : Знання, КОО, 2001. 254 с.
3. L'education au XXI siecle: L'education pour tous toute au long de la vie. *Futuribles*. 2000. N 250. P. 5–21. URL: <https://www.futuribles.com/leducation-au-xxie-siecle-leducation-pour-tous-tou/>
4. Витрати і ресурси домогосподарств України (заданими вибіркового обстеження умов життя домогосподарств України) : І стат. зб. / Держкомстат України. 2003. 446 с.
5. Витрати і ресурси домогосподарств України (заданими вибіркового обстеження умов життя домогосподарств України). 2004 рр. : стат. зб. / Держкомстат України; Витрати і ресурси домогосподарств України (за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств України). 2005 рр. : стат. зб. / Держкомстат України.
6. Людський розвиток в Україні: можливості та напрями соціальних інвестицій : (кол. наук.-аналіт. моногр.) / за ред. Е. М. Лібанової ; Ін-т демографії та соціал. дослідж. НАН України, Держ. ком. статистики України. 2006. 472 с.
7. Сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/education>

Ключові слова: безперервна освіта, стратегічний курс, національні інтереси, вирішення соціальних проблем.
Keywords: continuous education, strategic course, national interests, solving social problems.